

Θ2.04: Θεωρία Αναπαραστάσεων και Συνδυαστική

Βασίλης Διονύσης Μουστάκας
Πανεπιστήμιο Κρήτης

12. Συνήθη Young ταμπλώ και το θεώρημα βάσης

Από τον Ορισμό 11.2 δεν μπορούμε να αποφανθούμε ποιά είναι η διάσταση ενός προτύπου Specht, καθώς εν γένει υπάρχουν γραμμικές σχέσεις που ικανοποιούνται από πολυταμπλοειδή ίδιου σχήματος. Συνεπώς, είναι φυσικό να αναρωτηθεί κανείς το εξής.

Ερώτημα. Ποιά πολυταμπλοειδή αποτελούν βάση ενός προτύπου Specht και πόσα είναι αυτά;

Για $\lambda = (2, 1) \vdash 3$, στο Παράδειγμα 11.3 (1), είδαμε ότι το

$$\mathcal{S}^{(2,1)} = \mathbb{C}[e_{\begin{smallmatrix} 1 & 2 \\ 3 \end{smallmatrix}}, e_{\begin{smallmatrix} 1 & 3 \\ 2 \end{smallmatrix}}]$$

είναι ισόμορφο με την συνήθη αναπαράσταση της $\mathfrak{S}_3$ και γι αυτό $\dim(\mathcal{S}^{(2,1)}) = 2$. Οι γραμμικές σχέσεις που ικανοποιούν τα υπόλοιπα τέσσερα πολυταμπλοειδή είναι

$$\begin{aligned} e_{\begin{smallmatrix} 2 & 1 \\ 3 \end{smallmatrix}} &= e_{\begin{smallmatrix} 1 & 2 \\ 3 \end{smallmatrix}} - e_{\begin{smallmatrix} 1 & 3 \\ 2 \end{smallmatrix}} \\ e_{\begin{smallmatrix} 3 & 1 \\ 2 \end{smallmatrix}} &= e_{\begin{smallmatrix} 1 & 3 \\ 2 \end{smallmatrix}} - e_{\begin{smallmatrix} 1 & 2 \\ 3 \end{smallmatrix}} \\ e_{\begin{smallmatrix} 2 & 3 \\ 1 \end{smallmatrix}} &= -e_{\begin{smallmatrix} 1 & 3 \\ 2 \end{smallmatrix}} \\ e_{\begin{smallmatrix} 3 & 2 \\ 1 \end{smallmatrix}} &= -e_{\begin{smallmatrix} 1 & 2 \\ 3 \end{smallmatrix}} \end{aligned}$$

(γιατί;).

Ορισμός 12.1. Έστω $\lambda \vdash n$. Ένα Young ταμπλώ σχήματος λ ονομάζεται **σύνηθες** (standard) αν

- τα στοιχεία της κάθε γραμμής του αυξάνουν από αριστερά προς τα δεξιά¹, και
- τα στοιχεία της κάθε στήλης του αυξάνουν από πάνω προς τα κάτω².

Έστω $\text{SYT}(\lambda)$ το σύνολο των συνήθων Young ταμπλώ σχήματος λ .

Ημερομηνία: 26 Νοεμβρίου 2025.

¹Στην περίπτωση αυτή λέμε ότι το ταμπλώ είναι *row-standard*.

²Στην περίπτωση αυτή λέμε ότι το ταμπλώ είναι *column-standard*.

Ένα παράδειγμα συνήθους ταμπλώ σχήματος $(4, 2, 2, 1)$ είναι

1	3	7	8
2	5		
4	9		
6			

Παράδειγμα 12.2. Έστω $f^\lambda := |\text{SYT}(\lambda)|$.

- (1) Προφανώς, $f^{(n)} = f^{(1^n)} = 1$.
- (2) Έχουμε $f^{(n-1,1)} = n - 1$, διότι από την πρώτη συνθήκη του Ορισμού 12.1, η επιλογή του στοιχείου της δεύτερης γραμμής καθορίζει ένα σύνηθες ταμπλώ σχήματος $(n - 1, 1)$ (γιατί;). Γενικότερα³

$$f^{(n-k, 1^k)} = \binom{n-1}{k}$$

(βλ. Φυλλάδιο Ασκήσεων 4).

- (3) Τα συνήθη ταμπλώ σχήματος $(3, 3)$ είναι

1	2	3	1	2	4	1	2	5	1	3	4	1	3	5
4	5	6	3	5	6	3	4	6	2	5	6	2	4	6

και γι αυτό $f^{(3,3)} = 5$. Γενικότερα⁴,

$$f^{(n,n)} = \frac{1}{n+1} \binom{2n}{n}.$$

Θεώρημα 12.3. (Θεώρημα βάσης) Έστω $\lambda \vdash n$. Το σύνολο

$$\{e_T : T \in \text{SYT}(\lambda)\}$$

αποτελεί βάση του προτύπου Specht $\mathcal{S}^\lambda$. Ειδικότερα,

$$\dim(\mathcal{S}^\lambda) = f^\lambda.$$

Για να προετοιμαστούμε για την απόδειξη του Θεωρήματος 12.3 χρειαζόμαστε μια διάταξη στο σύνολο των ταμπλιδών ίδιου σχήματος.

Ορισμός 12.4. Έστω T και Q δυο ταμπλώ ίδιου σχήματος. Γράφουμε $[T] < [Q]$ αν

- υπάρχει $i \in [n]$, τέτοιο ώστε $r_T(i) \neq r_Q(i)$
- για το μεγαλύτερο τέτοιο i ισχύει ότι $r_T(i) < r_Q(i)$.

³Με $\binom{n}{k}$ συμβολίζουμε το πλήθος των υποσυνόλων του $[n]$ με k στοιχεία. Οι ακέραιοι $\binom{n}{k}$ ονομάζονται **διωνυμικοί συντελεστές**.

⁴Ο αριθμός $\frac{1}{n+1} \binom{2n}{n}$ ονομάζεται n -οστός **αριθμός Catalan**.

Με άλλα λόγια, $[T] < [Q]$ αν και μόνο αν το μεγαλύτερο στοιχείο που εμφανίζεται σε διαφορετικές γραμμές των T και Q βρίσκεται βορειότερα στο $[T]$ από ότι στο $[Q]$. Για παράδειγμα,

$$\begin{array}{c|c|c} 2 & 3 & 7 \\ \hline 4 & 6 & \\ \hline 1 & 5 & \end{array} < \begin{array}{c|c|c} 3 & 5 & 7 \\ \hline 1 & 4 & \\ \hline 2 & 6 & \end{array}.$$

Η σχέση $<$ αποτελεί ολική διάταξη στο σύνολο των ταμπλιδών ίδιου σχήματος. Το ταμπλοειδές που βρίσκεται χαμηλότερα σε αυτή τη διάταξη, έχει τα μεγαλύτερα στοιχεία του συγκεντρωμένα σε υψηλότερες γραμμές. Για παράδειγμα, για $\lambda = (2, 2)$ έχουμε

$$\begin{array}{c|c} 3 & 4 \\ \hline 1 & 2 \end{array} < \begin{array}{c|c} 2 & 4 \\ \hline 1 & 3 \end{array} < \begin{array}{c|c} 1 & 4 \\ \hline 2 & 3 \end{array} < \begin{array}{c|c} 2 & 3 \\ \hline 1 & 4 \end{array} < \begin{array}{c|c} 1 & 3 \\ \hline 2 & 4 \end{array} < \begin{array}{c|c} 1 & 2 \\ \hline 3 & 4 \end{array}.$$

Λήμμα 12.5. Αν T είναι ταμπλώ σχήματος $\lambda \vdash n$, τέτοιο ώστε τα στοιχεία της κάθε στήλης του T να αυξάνουν από πάνω προς τα κάτω, τότε

- (1) υπάρχει μια μετάθεση $\pi \in C(T)$ με $\pi \neq \epsilon$ για την οποία $[\pi T] < [T]$, και
- (2) $e_T = [T] + (\text{γραμμικός συνδυασμός ταμπλοειδών } [Q] \text{ σχήματος } \lambda \text{ με } [Q] < [T])$.

Απόδειξη. Το (2) έπεται άμεσα από το (1), διότι

$$e_T = \nabla_T^-[T] = \sum_{\pi \in C(T)} \text{sign}(\pi)[\pi T] = [T] + \sum_{\substack{\pi \in C(T) \\ \pi \neq \epsilon}} \text{sign}(\pi) \underbrace{[\pi T]}_{< [T]}.$$

Για το (1), έστω $\pi \in C(T)$ με $\pi \neq \epsilon$. Θεωρούμε τον μεγαλύτερο ακέραιο $k \in [n]$ τέτοιο ώστε $\pi(k) \neq k$. Κάθε στοιχείο νότια του k στο T μένει σταθερό στο πT και το k μετατίθεται βορειότερα (γιατί;). Άρα, $[\pi T] < [T]$.

Για παράδειγμα, για

$$T = \begin{array}{|c|c|c|c|} \hline 1 & 3 & 5 & 4 \\ \hline 2 & 6 & 7 & \\ \hline 9 & 8 & & \\ \hline \end{array} \quad \text{και} \quad \pi = (3 \ 6)$$

με $k = 6$, έχουμε

$$\pi T = \begin{array}{|c|c|c|c|} \hline 1 & 6 & 5 & 4 \\ \hline 2 & 3 & 7 & \\ \hline 9 & 8 & & \\ \hline \end{array}$$

και γι αυτό

$$[\pi T] = \begin{array}{c|c|c|c} 1 & 6 & 5 & 4 \\ \hline 2 & 3 & 7 & \\ \hline 9 & 8 & & \end{array} < \begin{array}{c|c|c|c} 1 & 3 & 5 & 4 \\ \hline 2 & 6 & 7 & \\ \hline 9 & 8 & & \end{array} = [T].$$

□

θα χρησιμοποιήσουμε το Λήμμα 12.5 για να αποδείξουμε το θεώρημα βάσης.

Απόδειξη του Θεωρήματος 12.3. Θα δείξουμε ότι το σύνολο $\{e_T : T \in \text{SYT}(\lambda)\}$ είναι γραμμικώς ανεξάρτητο υποσύνολο του M^λ . Για τον σκοπό αυτό, υποθέτουμε ότι

$$c_{T_1}e_{T_1} + c_{T_2}e_{T_2} + \cdots + c_{T_k}e_{T_k} = 0 \quad \text{στο } M^\lambda,$$

για κάποια $c_{T_1}, c_{T_2}, \dots, c_{T_k} \neq 0$ και $T_1, T_2, \dots, T_k \in \text{SYT}(\lambda)$. Έστω $T_{\max}$ το σύννηθες ταμπλώ εκ των $T_1, T_2, \dots, T_k$ του οποίου το αντίστοιχο ταμπλειδές είναι το μεγαλύτερο ως προς τη διάταξη του Ορισμού 12.4.

Ισχυρισμός. Για κάθε $1 \leq i \leq k$, αν

$$e_{T_i} = \sum_{[Q]} a_{[Q]}^i [Q],$$

όπου στο άθροισμα το $[Q]$ διατρέχει όλα τα ταμπλοειδή σχήματος λ , για κάποια $a_{[Q]}^i \in \mathbb{C}$, τότε

$$a_{[T_{\max}]}^i = \begin{cases} 1, & \text{αν } T_i = T_{\max} \\ 0, & \text{διαφορετικά} \end{cases}.$$

Ο ισχυρισμός έπεται άμεσα από το Λήμμα 12.5. Πράγματι, το (2) του λήμματος μας πληροφορεί ότι

$$e_{T_i} = [T_i] + (\text{γραμμικός συνδυασμός ταμπλοειδών } [Q] \text{ σχήματος } \lambda \text{ με } [Q] < [T_i])$$

Συνεπώς, το $[T_{\max}]$ θα εμφανιστεί στο ανάπτυγμα κάποιου e_{T_i} μόνο αν $T_i = T_{\max}$ και σε αυτή την περίπτωση με συντελεστή 1 (γιατί;).

Από τον ισχυρισμό, ο συντελεστής του $[T_{\max}]$ στο ανάπτυγμα του

$$c_{T_1}e_{T_1} + c_{T_2}e_{T_2} + \cdots + c_{T_k}e_{T_k} \in M^\lambda$$

στην βάση των ταμπλοειδών σχήματος λ ισούται με

$$\sum_{i=1}^k c_{T_i} a_{[T_{\max}]}^i = c_{T_{\max}} \neq 0.$$

Αυτό όμως είναι αδύνατο, διότι

$$c_{T_1}e_{T_1} + c_{T_2}e_{T_2} + \cdots + c_{T_k}e_{T_k} = 0.$$

Για να ολοκληρωθεί η απόδειξη, μένει να δείξουμε ότι το σύνολο $\{e_T : T \in \text{SYT}(\lambda)\}$ παράγει το $\mathcal{S}^\lambda$. Από τον τύπο διάστασης (βλ. Πρόταση 4.2), έχουμε

$$n! = \sum_{\lambda \vdash n} \dim(\mathcal{S}^\lambda)^2 \geq \sum_{\lambda \vdash n} (f^\lambda)^2,$$

όπου η τελευταία ανισότητα έπεται από την γραμμική ανεξαρτησία του $\{e_T : T \in \text{SYT}(\lambda)\}$. Το ζητούμενο, δηλαδή ότι $\dim(\mathcal{S}^\lambda) = f^\lambda$, έπεται από το επόμενο αποτέλεσμα⁵. $\square$

⁵Για μια κατασκευαστική απόδειξη, θα έπρεπε να ξεκινήσουμε με ένα πολυταμπλοειδές e_T για κάποιο ταμπλώ T και να δείξουμε ότι μπορεί να γραφεί ως γραμμικός συνδυασμός πολυταμπλοειδών e_Q για συνήθη

Η αντιστοιχία του ακόλουθου θεωρήματος ονομάζεται *αντιστοιχία Robinson–Schensted* και δίνει μια συνδυαστική απόδειξη του τύπου διάστασης για την συμμετρική ομάδα (συγκρίνετε με την συζήτηση των τελευταίων παραγράφων της Παραγράφου 4).

Θεώρημα 12.6. (Robinson 1936, Schensted 1961) Υπάρχει μια αμφιμονοσήμαντη αντιστοιχία μεταξύ των μεταθέσεων της $\mathfrak{S}_n$ και ζευγών συνήθων Young ταμπλώ ίδιου σχήματος και περιεχομένου $[n]$. Ειδικότερα,

$$n! = \sum_{\lambda \vdash n} (f^\lambda)^2.$$

Ολοκληρώνουμε την παρούσα παράγραφο, διατυπώνοντας έναν τύπο για την διάσταση του προτύπου Specht.

Ορισμός 12.7. Έστω $\lambda \vdash n$. Για ένα τετράγωνο x του Y_λ , το οποίο συμβολικά γράφουμε $x \in Y_\lambda$, το σύνολο $H(x)$ των τετραγώνων που βρίσκονται ασθενώς ανατολικά ή ασθενώς νότια του x στο Y_λ ονομάζεται **γάντζος** (hook) του x . Θέτουμε $h(x) := |H(x)|$.

Για παράδειγμα, για $\lambda = (4, 2, 2, 1)$ ο γάντζος του τετραγώνου x

$$Y_{(4,2,2,1)} = \begin{array}{|c|c|c|c|} \hline & x & & \\ \hline & & & \\ \hline & & & \\ \hline & & & \\ \hline \end{array}$$

που βρίσκεται στη θέση (1,2) είναι

$$\begin{array}{|c|c|c|c|} \hline & \text{■} & \text{■} & \text{■} \\ \hline & \text{■} & & \\ \hline & \text{■} & & \\ \hline & & & \\ \hline \end{array}$$

και γι αυτό $h(x) = 5$.

Το επόμενο αποτέλεσμα, γνωστό ως *hook length formula*, δίνει έναν αναπάντεχα απλό⁶ τύπο για το πλήθος των συνήθων ταμπλώ δοσμένου σχήματος, και κατ' επέκταση τη διάσταση του προτύπου Specht.

Θεώρημα 12.8. (Frame–Robinson–Thrall 1954) Για $\lambda \vdash n$,

$$f^\lambda = \frac{n!}{\prod_{x \in Y_\lambda} h(x)}. \quad (12.1)$$

ταμπλώ Q . Μια τέτοια απόδειξη δόθηκε από τον Garnir το 1950, επινοώντας έναν αλγόριθμο για να το κάνει αυτό, ο οποίος σήμερα ονομάζεται *straightening algorithm*.

⁶Δεν υπάρχει κανένας προφανής λόγος που να εξηγεί το ότι ο αριθμός στο δεξί μέλος της Ταυτότητας (12.1) είναι ακέραιος.

Για παράδειγμα, ας υπολογίσουμε το πλήθος των συνήθων ταμπλώ σχήματος $\lambda = (4, 2, 2, 1)$. Γεμίζουμε τα τετράγωνα του διαγράμματος Young της λ με τα μήκη κάθε γάντζου του αντίστοιχου τετραγώνου ως εξής

7	5	2	1
4	2		
3	1		
1			

Τότε, η Ταυτότητα (12.1) μας πληροφορεί ότι

$$f^{(4,2,2,1)} = \frac{9!}{1^3 \cdot 2^3 \cdot 3 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 7} = 108.$$